

De moord op Willem van Oranje

Waarom werd Willem van Oranje vermoord?

Er zijn veel plannen beraamd om Willem van Oranje te vermoorden. Twee aanslagen zijn daadwerkelijk uitgevoerd. De laatste was dodelijk.

Op 10 juli 1584 stierf Willem van Oranje. Waarom moest de prins van Oranje uit de weg worden geruimd?

Opstand in de Nederlanden

De Nederlanden werden in de zestiende eeuw geregeerd door de Spaanse koning Filips II. Willem van Oranje was door hem benoemd tot stadhouder over Holland, Zeeland en Utrecht.

De prins kwam echter steeds meer in verzet tegen de politiek van de koning. Hij veroordeelde de strenge straffen tegen protestanten, mensen die niet de leer van de rooms-katholieke kerk volgden. Hij vond ook dat Nederlandse edelen, zoals hij, te weinig ingeschakeld werden bij het landsbestuur.

Leider van de opstand

Willem van Oranje groeide uit tot leider van de opstand tegen koning Filips II.

In 1568 en 1572 leidde hij militaire aanvallen tegen het Spaanse leger dat onder leiding van landvoogd Alva stond. Het gebied van de opstand werd steeds groter. Het lukte Alva en zijn opvolgers niet de opstandige steden in te nemen.

Willem van Oranje

Een beloning voor de moordenaar

In Spaanse ogen was Willem van Oranje een rebel die uit de weg moest worden geruimd. De koning stelde een beloning in het vooruitzicht.

De moordenaar zou worden beloond met een geldbedrag van 25.000 gouden kronen, zou in de adelstand worden verheven, en zou vergiffenis krijgen van alle begane zonden.

Een mislukte moordaanslag

Er bestonden veel plannen om de prins van Oranje uit de weg te ruimen. De prins werd echter goed beveiligd.

In maart 1582 wist een Fransman door te dringen in het kasteel van Antwerpen waar de prins dan woonde. Jean Jaureguy schiet en raakt de prins achter het oor. De prins overleeft deze aanslag. De moordenaar wordt direct door de lijfwacht van de prins doodgeschoten.

Delft

De prins en zijn familie verhuizen naar Delft. Daar lukt het de Fransman Balthasar Gerards het vertrouwen van de prins te winnen. Hij doet zich voor als een protestant en beweert dat hij fel tegen de Spanjaarden is.

Voor een reis naar Frankrijk heeft Gerards een paspoort nodig. Die zal hij op 10 juli 1584 gaan afhalen bij de prins. De moordenaar wacht de prins na de maaltijd op en schiet hem met drie schoten dood.

Laatste woorden

De prins is neergevallen. Louise de Coligny en enkele gasten vangen hem op en horen zijn laatste woorden (in het Frans): "Mon Dieu, mon dieu, ayez pitié de mon âme et de ce pauvre peuple":Mijn God, mijn God, heb medelijden met mijn ziel en met dit arme volk".

In onze tijd wordt er wel eens aan die woorden getwijfeld, maar veel mensen hebben er direct na 10 juli 1584 melding van gemaakt. De woorden passen in ieder geval heel goed bij wat Willem van Oranje eerder had gezegd en geschreven.

Balthasar Gerards' gruwelijke einde

De moordenaar was weggevlucht, maar zijn achtervolgers kregen hem snel te pakken. Het bleek dat hij een paar luchtzakken bij zich had waarmee hij over een gracht had willen zwemmen.

Balthasar Gerards werd verhoord, maar hij toonde geen enkele spijt. De straf liet niet lang op zich wachten. Gerards werd onthoofd en gevierendeeld.

Balthasar Gerards

Begrafenis

Willem van Oranje werd begraven in de Nieuwe Kerk in Delft. Honderden meters lang was de rouwstoet. Pas jaren later was het monumentale praalgraf klaar. Een eerbetoon aan de Vader des Vaderlands, zoals Willem van Oranje werd genoemd.

De opstand gaat door

De plotselinge dood van Willem van Oranje is een groot verlies voor de opstandelingen, maar zijn zonen, de prinsen Maurits en Frederik Hendrik zetten, de strijd voort. En met succes: in 1648 verklaart Spanje bij de Vrede van Munster dat Nederland een onafhankelijke republiek is.

Wist je dat?

- Na de eerste moordaanslag drukken Charlotte de Bourbon, de vrouw van Willem van Oranje, en zijn zuster wekenlang de wond dicht. Charlotte de Bourbon bezwijkt aan de spanningen en sterft bijna een jaar na de aanslag. De prins hertrouwt met Louise de Coligny.
- Men zegt dat Louise de Coligny haar man vlak voor de aanslag nog heeft gewaarschuwd voor Balthasar Gerards. Zij vond hem maar een onguur type.
- Het huis waarin Willem van Oranje in Delft woonde was een klooster geweest. Het heet nu de Prinsenhof en is een museum.
- De dodelijke kogels die Balthasar Gerards op 10 juli 1584 op de prins van Oranje afvuurde kwamen in de muur terecht. De gaten zijn nu nog te zien, wel met een glazen plaat ervoor. Jaren na de moord werd het volgende opschrift aangebracht: Hieronder staen de Teykenen. Der Koogelen daer meede Prins Willem van Orange is. Doorschoten op 10 Iuly Ao 1584
- Museum Het Prinsenhof in Delft onderzoekt met behulp van röntgenfoto's de kogelgaten in de trapmuur. Het museum wil antwoord op de vraag krijgen waarom de gaten zo laag zitten. Een mogelijke verklaring is dat de kogelgaten wel op de echte plaats zitten, maar vroeger niet zo diep waren. De gaten zijn dieper geworden, omdat veel bezoekers in de loop van vier eeuwen hun vingers erin staken. De kogels zijn schuin door het lichaam van de prins gegaan en laag in de muur ingeslagen.
- Het monumentale praalgraf voor Willem van Oranje in de Nieuwe Kerk te Delft is in 2001 grondig gerestaureerd. Verschillende onderdelen waren aan vervanging toe. Het monument is helemaal uit elkaar gehaald en daarna hersteld. Het ziet er weer als nieuw uit.